

УДК 796.032:373-057.87(477)

ББК: 75.4я721

Віра Юхимук, Оксана Вацеба

СПРИЙНЯТТЯ ЦІННОСТЕЙ ОЛІМПІЗМУ УКРАЇНСЬКИМИ ШКОЛЯРАМИ

У статті проведено порівняльний аналіз асоціацій 12-ти та 15-ти річних українських школярів про Олімпійські Ігри (на прикладі школярів міста Львова).

Ключові слова: олімпійська освіта, навчально-виховний процес, учні, вчитель фізичної культури, загальноосвітні навчальні заклади.

In the article the knowledge about Olympic movement of Lviv's schoolboys is analyzed. The role of Olympic formation for a educational system of the pupils is determined.

Key words: Olympic education, educational process, pupils, physical training teacher, secondary educational institutions.

Актуальність. Сучасна Україна йде шляхом побудови суверенної, демократичної правової держави, у якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнані найвищою цінністю. Очевидно, що новітні суспільно-політичні зміни, що відбулися в Україні, сприятимуть її швидкому входженню до числа країн європейського союзу.

Останні роки характерні також і значними змінами в українській системі шкільної освіти. Модернізація середньої школи передбачає профільне навчання в старших класах загальноосвітньої школи, розробку нових державних стандартів, враховуючи потреби сучасного суспільства. Реформи, що відбуваються в системі шкільної освіти, спрямовані на поступове інтегрування середньої школи в європейський простір. Очевидно, що освітні цінності повинні бути співзвучними з європейським досвідом [2, 5, 7].

Проведені дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених (Єгоров О., Єфімов А., Булатова М., Захаров М., Родиченко В., Столяров В., Rychtecky A., Paul R. та ін.) показали, що олімпійська освіта є ефективним засобом освіти та виховання молоді, а утвердження в навчально-виховному процесі педагогічних технологій олімпійської освіти забезпечить подальшу демократизацію, гуманізацію освіти та покращить якість фізкультурно-масової та спортивно-оздоровчої роботи зі школярами.

Необхідність поширення освітніх цінностей олімпізму серед усіх груп населення також відзначено і в рекомендаціях численних олімпійських конгресів. Для реалізації програм розповсюдження ідей олімпізму на національних рівнях у 1994 році за підтримки президента МОК було розроблено міжнародний проект "Національний олімпійський комітет в дії: поширення олімпійських ідеалів через систему освіти". Олімпійська Хартія також декларує одним із своїх завдань пропаганду фундаментальних принципів олімпізму на національному рівні в рамках спортивної діяльності, розповсюдження олімпізму в навчальних програмах фізичного виховання та спорту в школах та вищих закладах освіти.

Мета. Виявити особливості сприйняття та проаналізувати знання 12-ти та 15-ти річних українських школярів про цінності олімпізму. В ході роботи було також з'ясовано роль і місце олімпійської освіти у системі фізкультурно-оздоровчої роботи зі школярами та окреслено перспективи впровадження олімпійської освіти у процес фізичного виховання школярів України.

Методи дослідження. Аналіз наукових джерел, методи соціологічного опитування, математично-статистична обробка даних.

Для дослідження ми обрали анкету, яка розроблена міжнародною науково-дослідницькою групою і використовується в рамках міжнародного проекту: “Здоров’я, спортивний стиль життя і олімпійські ідеали: на перехресті культур і освіти молоді в Європі” (Telama, Naul, Nurpponen, Rychtecky & Vuole, 2002) [1].

Така олімпійська анкета використовується в багатьох країнах Європейського Союзу. Нам вдалося проаналізувати матеріали дослідження чеських вчених, мета яких полягала у дослідженні ставлення загалом європейської молоді та, зокрема, чеської молоді до Олімпійського руху.

Скориставшись опублікованими матеріалами чеських дослідників, ми вирішили провести подібне анкетування серед українських школярів.

Анкетуванням охоплено загалом 570 респондентів віком 15 років та 508 респондентів віком 12 років – учнів загальноосвітніх шкіл міста Львова за допомогою стратифікованої вибірки.

Результати досліджень та їх обговорення. Дослідження здійснено відповідно до наукової теми 1.1.1. “Система олімпійської освіти у загальноосвітніх навчальних закладах” Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006 – 2010 рр. Міністерства освіти у справах сім’ї, молоді та спорту.

На сучасному етапі одним із основних напрямків діяльності Міжнародного олімпійського комітету (МОК) і Міжнародної олімпійської академії (МОА) є олімпійське виховання, поширення знань про олімпізм, про історію Олімпійських ігор Стародавньої Греції та сучасності, про принципи і ідеї олімпійського спорту та його місце в системі фізкультурно-оздоровчої роботи, виховання та освіти [2, 3, 6].

Аналіз спеціальної літератури показує, що в системі освіти європейських країн олімпійська освіта посідає чимраз активніше місце. Її мета полягає у формуванні та вдосконаленні серед дітей та молоді:

- системи знань;
- системи мотивації (інтересів, потреб тощо);
- системи умінь та навичок [5].

В результаті проведеного анкетування виявлено, що українські школярі мають певні знання олімпізму, інформація про що представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Обізнаність 12-ти та 15-ти річних школярів м. Львова про олімпійський рух (%)

Питання	12-ти річні школярі		15-ти річні школярі	
	знають	не знають	знають	не знають
1. Чи знаєш щось про олімпізм?	--	100	32,8	67,2
2. Чи відомі вам олімпійські ідеали? Які?	--	100	32,6	67,4
3. Коли були проведені перші Ігри Олімпіад сучасності?	14,6	85,4	23,2	76,8
4. Де були проведені перші Ігри Олімпіад сучасності?	22,6	77,4	46,7	53,3
5. Де були проведені останні зимові Олімпійські ігри?	22,6	77,4	59,6	40,4
6. Чи знаєш ти олімпійських чемпіонів? Яких?	40,9	59,1	46,1	53,9
7. Чи знаєш щось по П'єра де Кубертена?	--	100	8,6	91,4
8. Чи знаєш символ 5 олімпійських кілець?	5,9	94,1	32,8	67,2
9. Чи знаєш щось про Параолімпійські ігри?	5,4	94,6	11,9	88,1

Відповіді школярів свідчать, що майже всі 12-ти річні та більше половини 15-ти річних дітей міста Львова не володіють інформацією про історичні, організаційні аспекти олімпійського руху, видатних діячів, спортсменів.

Для з'ясування джерел отримання інформації про Олімпійські та Паралімпійські ігор у анкету було включено запитання: "Від кого Ти отримувеш інформацію про Паралімпійські та Олімпійські ігри поза шкільною системою освіти (за межами школи)?" Відповіді учнів наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Джерела одержання інформації про Олімпійські та Параолімпійські Ігри 12-ти та 15-ти річними школярами м. Львова

Джерела одержання інформації	про Олімпійські Ігри,%		про Параолімпійські Ігри,%	
	12-ти річних	15-ти річні	12-ти річні	15-ти річні
Батьки	6,7	12	3,2	20,3
Сестра / Брат	1,7	2,8	1,2	3
Друзі	4,7	13,1	—	—
Радіо	11,2	11,1	3,1	5,8
Телебачення	25,8	40,1	5,1	27,1
Газети	8,3	20,3	—	11
Мій тренер	6,5	3	2,2	2,2
Інші	—	—	—	—
Ніхто	31,3	5,8	85,2	39,5

Ми також аналізували обізнаність учнів про цінності олімпізму за окремими контрольними питаннями.

Перше – з чим асоціюються у Вас Олімпійські Ігри? (аналіз відповідей представлено на рис. 1.).

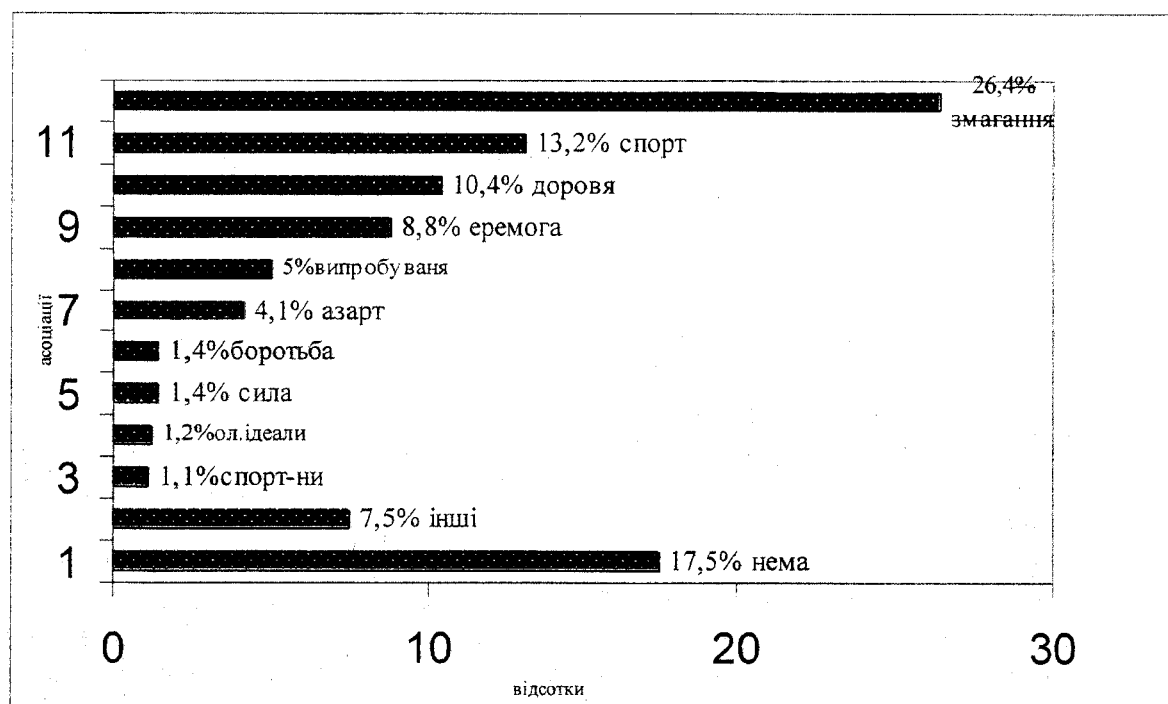

Рис.1. Асоціації 15-ти річних школярів м. Львова щодо Ігор Олімпіад.

Зауважимо, що у 17,5% респондентів Олімпійські Ігри не викликають жодних асоціацій.

На нашу думку, в сучасному інформаційному суспільстві, в якому активна працюють засоби масової інформації це є проблематичним. Слід відмітити, що у деяких школярів Олімпійські Ігри асоціювалися з Олімпом, Зевсом, богами, із змаганнями людей з обмеженими можливостями. Це наводить на думку, що школярі не знають відмінностей між Олімпійськими Іграми сучасності, Параолімпійськими Іграми та Олімпійськими Іграми античності. Цікаво, в жодного з респондентів асоціацією не виступає допінг.

Таким чином, Олімпійські Ігри у 15-ти річних школярів асоціюються в більшій мірі зі змаганнями, спортом, здоров'ям, перемогою, в меншій – з олімпійськими ідеалами, зі спортсменами.

Друге питання, яке ми аналізували звучало так: чи відомі вам олімпійські ідеали? 32,6% 15-ти річних школярів відповіли “так” і відповідно 67,4% – “ні”. Отже, багатьом школярам не відома така інформація. Серед основних ідеалів були зазначені: справедливість, чесність, головне не перемога, а участь, повага до будь-якого учасника та інші.

Зауважимо, що такі ідеали як справедливість, чесність, сміливість виступають ідеалами не тільки в спортивному житті, а – основою міжлюдських відносин.

12-ти річним школярам взагалі не була відома така інформація.

Також нами були запропоновані питання, які вимагали конкретних знань з історії Олімпійських Ігор. Наприклад, про П'єра де Кубертена, як засновника Олімпійських Ігор сучасності знають 8,8% 15-ти річних школярів, а 91,2% опитуваних не володіють такою інформацією, а з шестикласників ніхто не знає про П'єра де Кубертена, як засновника Олімпійських Ігор сучасності.

Цікавими були відповіді учнів на запитання: “Чи можеш назвати ім'я будь-кого з олімпійських чемпіонів?”. Вони були такими: 46,1% 15-ти та 59,1% 12-ти річних школярів не змогли назвати ім'я олімпійського чемпіона, а відповідно 53,9% 15-ти та 40,9% 12-ти річних школярів в переважній більшості називали Я. Клочкову; С. Бубку; Володимира та Віталія Кличків, хоча олімпійським чемпіоном був тільки Володимир.

На нашу думку це зумовлено значними спортивними досягненнями та успіхами цих спортсменів і активною популяризацією їхніх імен засобами масової інформації.

Висновки.

1. Реалізація завдань фізичного виховання (освітніх, оздоровчих, виховних) полягає в опануванні здобутків національної і загальнолюдської культури, у володінні дітьми суспільно-історичним досвідом. Сприймаючи, осмислюючи, застосовуючи у своїй діяльності отримані знання у школярів формується світогляд, моральні, естетичні, фізичні якості, здійснюється процес розвитку особистості.
2. Впроваджуючи систему олімпійської освіти школярів, необхідно акцентувати увагу не тільки на формуванні системи знань (олімпійська освіта), а також на формуванні певної системи мотивації, інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій, установок (олімпійське виховання) і, звичайно, на формування певної системи можливостей, умінь і навичок (олімпійське навчання). Утвердження олімпійської освіти в системі фізкультурної освіти дозволить

модернізувати її з вузької спеціалізованої освіти в повноцінну, маючи за мету формування гармонійно розвиненої особистості.

3. Рівень уявлень 12-ти та 15-ти річних школярів загальноосвітніх шкіл міста Львова про олімпійський рух є низьким, про що свідчать результати проведеного нами анкетування. Така ситуація диктує необхідність перегляду змісту викладання теоретичного матеріалу з розділу “Пріоритетний матеріал” дисципліни “Основи здоров’я і фізична культура”, налагодження дієвих міжпредметних зв’язків, зокрема, при викладанні дисциплін історичного, людинознавчого, країнознавчого, мовознавчого та іншого спрямування.

Рекомендації.

В основу розроблених рекомендацій покладені результати досліджень уявлень 12-ти та 15-ти річних школярів загальноосвітніх шкіл м. Львова [8]. На даний час є чимало досліджень, предметом яких є олімпійська освіта школярів, проте бракує методичних і практичних рекомендацій для її впровадження в навчальні заклади. Базуючись на отриманих даних, рекомендуємо ряд рекомендацій для керівників та викладачів загальноосвітніх шкіл, які сприятимуть підвищенню рівня знань учнів:

1. Первинна, елементарна інформація про олімпізм (олімпійський рух):
 - рекламні матеріали з конкретною тематикою (серія плакатів видавництва “Олімпійська література” тощо);
 - вікторини, театралізовані свята, розповіді, загадки, конкурси малюнків на спортивну та олімпійську тематику;
 - спортивні “кутки” для школярів під час проведення масових фізкультурно-спортивних заходів тощо.
2. Забезпечення комплексної інформації:
 - спеціальна література;
 - лекції, бесіди, дискусії, екскурсії, колективне відвідання спортивних заходів тощо.
3. Реалізація отриманих знань на практиці:
 - участь в організації і проведенні заходів олімпійського руху безпосередніх суб’єктів, які отримали знання.

1. Telama R., Naul R., Nupponen H., Vuolle P (2002). *Physical Fitness, Sporting Lifestyle and Olympic Ideals: Cross-Cultural Studies on Youth Sport in Europe*. Verlag Hofmann: ICSSPE, Sport science studies 11.
2. Козлова К. Олімпійська культура учнівської молоді // 36. наук. праць з галузі фізичної культури і спорту: Молода спортивна наука України. Вип. 8: У 4-х т. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2004. – Т. 4. – С. 183-186.
3. Олімпійська освіта: Методичні рекомендації / За заг. ред. М.М. Булатової. – К., 2002. – 37 с.
4. Пуйшиене Э. Принципы интегрирующей программы олимпийского образования детей и молодежи Литвы // *Wychowanie fizyczne i sport*. – 2002. – Т. XLVI. – Nr. 1. – Cz. 2. – S. 21-22.
5. Рыхтецки А. Оценка олимпийских идеалов чешской молодежью // VII Международ. науч. Конгресс “Современный олимпийский спорт и спорт для всех”. – М.: Спорт Академ Прес, 2003. – Т. 1. – С. 46-48.
6. Столяров В.И. Актуальные проблемы теории и практики олимпийского образования детей и молодежи // *Физическая культура: воспитание, образование, тренировка*. – 1998. – №4. – С. 18-22.
7. Сучилин А.А., Печерский Н.В. Концептуальные основы развития олимпийского образования // VII Международ. науч. Конгресс “Современный олимпийский спорт и спорт для всех”. – М.: Спорт Академ Прес, 2003. – Т. 1. – С. 89-90.
8. Юхимук В. Олімпійський всезнайко: навчальний посібник для учнів середнього шкільного віку. – Л.: Ліга-Прес, 2007. – 132 с.